

U

M L

Broj 10 RUJAN/LISTOPAD 2008

Lingvisti.ba

Magazin za lingviste, prevoditeljice, jezičare, jezikare i sve ostale koji na bilo koji način smatraju jezik svojim osnovnim sredstvom za komunikaciju!

Izdaje: Udruženje mladih lingvista i prevodilaca u BiH, Marka Marulića 19, 71 000 Sarajevo,
Web stranica: www.lingvisti.ba, E-mail: umlip@yahoo.com, Telefon: +387 33 645 343

Izvršna direktorica: Dermana Šeta,

Urednica: Aida Spahić

Redakcija: Semir Mehadžić, Snježana Đordić, Tatjana Slijepčević, Jesenka Jusko, Sandra Zlotrg, Lejla Šestić Fahey, Alisa Uzunović, Dario Borčak

Dizajn: www.seti.ba

RIJEČ UREDNICE

Godišnjica i drugo

Prošlo nam je dugo toplo ljeto, ponovo se zahuktavamo i spremamo za hladne zimske dane. Kao što ćete vidjeti, u UMLiP-u ponešto novo. Molimo vas da konkurs za srednje škole prosljedite dalje, tako da ove godine imamo više prijavljenih i još zanimljivije radove. Kao i prošle godine, najbolje nagrađujemo na prijemu povodom godišnjice Udruženja. Pozivamo sve članove da dođu kako bismo se upoznali, družili i uvezivali. To će biti prilika i da od vas direktno čujemo prijedloge kako da unaprijedimo saradnju. Vidjet ćete kratki prikaz dosadašnjeg rada Udruženja, moći ćete se upoznati sa planovima koje imamo za ovu/narednu godinu, opet ćemo odslušati zanimljivo predavanje iz jezika... Na kraju, ponavljam, svi ste pozvani.

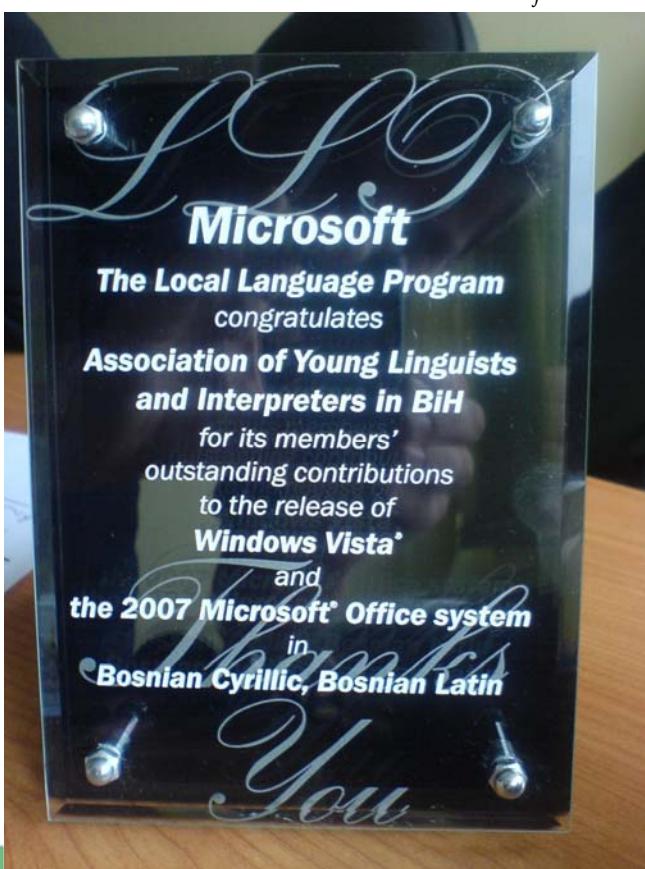
Đermana Šeta
djermana@yahoo.com

UKRATKO O NAMA

Udruženje mladih lingvista i prevodilaca u BiH je nevladina organizacija koja okuplja mlade profesionalce, diplomante jezičkih smjerova Univerziteta u Sarajevu i drugih univerziteta. Naše aktivnosti su rad na promociji podučavanja i učenja stranih jezika, organiziranje kurseva stranih jezika, prevođenje i podizanje svijesti stanovništa o potrebi poznавanja stranih jezika.

www.lingvisti.ba

Udruženje mladih lingvista i prevodilaca raspisuje

KONKURS ZA SREDNJOŠKOLCE

Za izbor najboljih radova na temu jezika

Teme su:

Funkcija žargona u knjizi koju sam nedavno čitao/la

Žargon kao tajni jezik

Žargon u svakodnevnom govoru

Rok za slanje radova je
10.10.2008.

KURS ENGLESKOG JEZIKA

Počinje u oktobru

75 KM jedan mjesec!
Jedan nivo dva mjeseca!
U večernjim terminima!
Dva puta sedmično!
Kvalifikovani predavači!
Posjeta izvornih govornika!
Ulazni test je besplatan!

Mogućnost organiziranja kurseva i u Vašim prostorijama i u skladu sa Vašim potrebama!

EVERYDAY PRACTICAL BOSNIAN

Practical Learning!
Visit to the market,
hairdresser,
post office, theater...

Small groups!
Interactive work!
2 times per week!
One month 100 KM
One level 2 months!
Qualified teachers!

Also available
Course in your premises!

Ako čitate ovaj magazin ili ste naš član ili Vam je neko ispod ruke prosljedio naš magazin!

Ako želite postati naš član evo kako to možete učiniti:

Potrebno je da

- budete diplomant ili student jezika ili jednostavno ljubitelj jezika!
- uplatite godišnju članarinu u iznosu od 30 KM na broj ţiro računa

1610000050450002 kod RAIFFEISEN BANK DD BIH, za Udruženje mladih lingvista i prevodilaca BiH

- dostavite uplatnicu ili na broj faksa: 033 645 343 ili skeniranu na email: umlip@yahoo.com
- dostavite svoju ažuriranu biografiju na email: umlip@yahoo.com

- Pogodnosti samo za članove:

- Elektronski magazin koji svaka dva mjeseca dobijate na email a koji uključuje sadržaj i informacije iz jezičke industrije
- Unošenje Vaše biografije u bazu podataka i mogućnost spajanja sa poslodavcima zbog stalnih ili povremenih zaposlenja
- Prisustvo predavanjima ili seminarima koje UMLIP BiH povremeno organizira

Članarina traje jednu kalendarsku godinu.

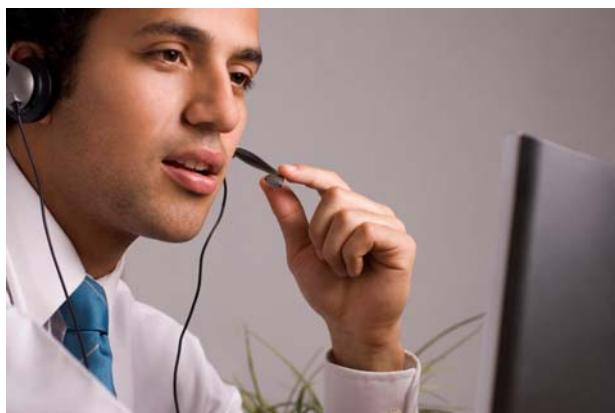
*Meet Bosnia and Herzegovina
through its language!*

Upoznaj Bosnu i Hercegovinu kroz njen jezik!

Ako ste stranac koji uči naš jezik ili ste predavač koji druge podučava našem jeziku ovdje ćete naći korisne materijale, smjernice ili vježbe. Uživajte!

Ćao đaci! U ovom 10. broju biltena tema je jezik i internet pa ću se ja fokusirati na to da vam dam neke smjernice odnosno korisne sajtove ili programe za učenje bosanskog / srpskog / hrvatskog jezika.

www.transparentlanguages.com

Firma koja za sada ima materijale za učenje najviše stranih jezika je Transparent Languages i oni većinom prodaju proizvode kao što su BYKI (Before You Know It) ili Rapid Rote (za vladine institucije) - program koji se koristi za izgradnju rječnika - možete downloadirati besplatnu verziju ili kupiti njihov delux paket na stranici <http://www.byki.com>

Preko Transparent Languages također možete kupiti paket World Languages koji je dobar za početnike. To možete naći na sljedećoj stranici <http://www.shoptransparent.com/store/transpar/DisplayProductDetailsPage/productID.42012100/pgm.8277400?resid=CPB-wgoBAkYAAgnjMyMAAAAQ&rests=1221067937651>

www.scola.org

Još jedan dobar izvor za učenje bosanskog / srpskog / hrvatskog jezika je SCOLA "Satellite Communications for Learning Associated." Ovo je neprofitna organizacija koja prenosi televizijske programe iz cijelog svijeta i također ima „Insta Class“ servis gdje je svaki video segment propraćen transkriptom, vježbama i često malim kvizovima. SCOLA zahtijeva da se učlanite, ali mislim da je članarina besplatna.

<http://gloss.lingnet.org>

Za kraj sam ostavila izvor koji je možda najveći besplatni izvor za učenje srpskog i hrvatskog jezika. To je Global Language Support System. Prvobitno je zamišljen i namijenjen vojnicima koji uče strane jezike i nemaju privilegiju i mogućnost da uče uz nastavnika. Sistem je organizovan tako da je idealan za individualni rad jer vam odmah daje povratnu informaciju o tome da li ste tačno odgovorili na pitanja i podijeljen je na srpski i hrvatski jezik (još uvjek nema materijala na bosanskom jeziku). Podijeljen je na nivoe 1+, 2, 2+, i 3. Ti nivoi mogu biti malo zburujući, ali važno je da zapamtite da su na nivou 2 obično vijesti iz novina, a već nivoi 2+ i 3 su više diskusije.

Da biste znali kako to funkcioniše morat ćete posjetiti ovu web stranicu, što vam i preporučujem, ali ću vam pokušati izvući mali dio jedne od vježbi da se upoznate sa ovim besplatnim izvorom za učenje srpskog i hrvatskog jezika.

The text in this lesson is about a film festival. This is some of the common film industry vocabulary that will later appear in the main text. Match the synonymous phrases.

**biti proglašena najboljom
glumicom**

redatelj filma

**dobiti nagradu za najbolji
film**

**rezati i montirati snimljeni
materijal**

**prikazati film na filmskom
festivalu**

obrađivati film

**pobjediti na filmskom
festivalu**

**učestvovati na festivalu
filma**

**osvojiti nagradu za ulogu u
filmu**

**glavna osoba koja snima i
montira film**

Read the article and then answer the following statements

Tri nagrade Sarajevskog filmskog festivala putuju u Hrvatsku

Što se tiče nagrada, moram reći da sam zadovoljan samim time što je film uopće prikazan na festivalu. Radili smo pod velikim vremenskim pritiskom da uopće dođemo na festival, da stignemo obraditi film. Film ima tisuću rezova, što nije lako napraviti, a mi smo počeli montažu tek potkraj svibnja. Vremena je bilo vrlo malo i strepio sam do zadnjeg trenutka hoće li kopija stići. Ono što mene zanima jest promocija filma u inozemstvu, tj. promocija hrvatske kinematografije u inozemstvu. Za to će se boriti i nastojat će da ovaj film osvjetla naš ugled vani izjavio je redatelj Arsen Anton Ostojić poslije Pulskoga festivala o svom filmu "Ta divna splitska noć". Tada izrečena želja sada mu se ostvarila. Njegov je film na netom završenom Sarajevskom filmskom festivalu osvojio Sarajevsko srce, a najboljom glumicom, također u regionalnoj selekciji, proglašena je Marija Škaričić, također za ulogu u "Splitskoj noći".

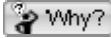
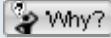
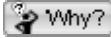
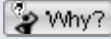
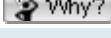
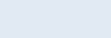
Iako film govori o problemu narkomanije u Splitu, Ostojić kaže da drogu nikad nije kušao. Za svoj film kaže da pripada poetskom nadrealizmu. Na pitanje zašto je film crno-bijeli, Ostojić kaže: Crno-bijeli je jer noću u Getu nema boje. Kad padne mrak po tim kamenim ulicama i kamenim zidovima, više nema boje. Osim toga, na prvu loptu može se reći i da je film crno-bijeli svijet, zbog teme. U svakom slučaju, ja sam ga vidio kao crno-bijeli i instinkтивno sam ostao na toj ideji.

Još je jedan hrvatski redatelj u subotu slavio. Goran Dević za film "Uvozne vrane" osvojio je Nagradu za ljudska prava.

Vecernji List ©

Check the block next to the corresponding statement that is true.

- 1. That lovely *Split night*, a film by a Croatian director, won three awards at the Sarajevo film festival.
- 2. Ostožić's film made it to the festival at the last minute.
- 3. His desire is to promote Croatian cinematography abroad, as well as to fight for human rights.
- 4. The film *Imported Crows* (*Uvozne vrane*) talks about the drug problem in Split.
- 5. The film that won the "Best Film" award is black and white.
- 6. Marija Škaričić won the best actress award for her role in the film *That Lovely Split Night*.

The following four sentences are paraphrases from the text. Select the missing phrases, which you just learned, from the list below.

1 ..... kako ste prošli na Sarajevskom filmskom festivalu, Ostožić kaže: Odlično, dobili smo dvije nagrade i osvjetlali ugled hrvatske kinematografije u inozemstvu.

- U svakom slučaju
- Na pitanje

2 ..... promocije hrvatskog filma u inozemstvu, za to će se uvijek boriti.

- Ono što mene zanima jest
- Što se tiče

3. Mi nismo ni mislili na nagrade. Žurili smo ..... stignemo na festival, s obzirom da je montaža započeta tek potkraj svibnja.

- da uopće
- na prvu loptu

Lejla Šestić-Fahey
Monterey Defense Language Institute
lejlasestic@yahoo.com

Bosanski - hrvatski - srpski - crnski - gorski korner

Forumske teme

Germanizmi je tema koja okuplja sve postove od 2005. do 2007. na forumu koji ćemo malo zajednički analizirati. Forum je dio portala koji nudi razne teme, jezičke ili općenito stručne teme ponešto rjeđe od fudbala, mode i sličnih povoda za razgovor.

Od prvog posta vidimo da se otvaranjem ovog foruma odgovara na neke prethodne rasprave o našem jeziku i o utjecaju engleskog i turskog jezika. Dakle, povod za razgovor ili polemiku može se naći svuda. Problem sa postavkom o utjecaju drugih jezika je taj da se od početka ne razgraničavaju pojmovi posuđenica, stranih riječi, i riječi koje nazivamo po porijeklu: anglizmi, turcizmi, latinizmi itd.

Jeste li ikada vidjeli Oxfordov rječnik galicizama u engleskom jeziku?

Ako izdvojimo sve riječi koje su odnekud došle u naš jezik, šta će ostati?

Zato ćete u ovoj raspravi naići na problem, recimo, 'palačinke'. Kažu da je riječ izvorno iz rumunskog, ali da je nama došla iz bečkog njemačkog. Da li je to onda germanizam? Ili šta sa riječima koje su došle iz tog istog njemačkog a ustvari su porijeklom iz češkog. Raznih je primjera i problema.

Zanimljivije od porijekla same riječi jesu putevi kojima su nam dolazili i ljudi koji ih i danas koriste.

Evo nekoliko svjedočenja:

- A sa dolaskom u USA, i druženju sa nekim Germaniziranim Bosnjaka, bogami i tankshtele - za benzinsku pumpu (ne znam jel se vako pise..)

- Joj citam ovo...pa se smijem. Moj did je govorio tolko puno germanizma, turcizama...pa jos ikavicom...vecina ga nebi razum'la. Jos bi mene ucio i madjarski!

Budio se se sa "Sabah Hajrullah"...pa bi onda is'o frustukovati.

- moja baka je znala reci rodlanje za sanjkanje.
izvorno, njemacki "rodeln".

Vidite kako su posuđivane i riječi za koje imamo i naše ekvivalente. Jezik funkcioniра tako da nepotrebne riječi zaboravlja ili da stranim riječima nijansira značenje domaće riječi. Forumaši koriste i knjige kada se rasprava zahukta. Mnogi od njih ne daju popis riječi iz pamćenja, nego iz rječnika, u kojem fino piše ako je koja riječ porijeklom germanizam.

...ili rode za sanke kao i slicre za klizaljke (die Schlittschuhe)! 😊

bach Postovi: 107 Pridružen/a: 05/11/2005 12:52	Postao/la bach dana 05/11/2005 13:45 A sad ovo. Rijec "Stala" zgrada za stoku je li na njemackom je "Stall". Mlin je na njemackom "Mülle". Millch mlijeko . Flamm je plamen , Stuhl je stolica, kunic je Kaninchen i tako dalje. Sta ovo znaci. ove riječi koje sam gore pobrojao nisu germanizmi. To su nase izvorne riječi. Slavenski narodi i germanski narodi su u periodu prije nesto vise od dvije hiljade godina bili je jedna dosta homogenija grupacija nego dnas. Zivjeli su skupa na prostoru danasne Poljske i otrprilike na prostoru bivseg DDR i koo Baltka. O ovome nisam puno razmisljao dok u putopisu jednog Engleza o Sarajevu nisam nasao njegovu opservaciju o imenu nama u ratu mrskog brda Mrkovići. Slavenska rijec MRK- taman, crn u engleskom za isto postoji izraz "MURKY". Takođe autor kome se sad ne ne mogu sjetiti imena navodi primjer eng. riječi sad(nisam siguran kako se pise tacno) koja znaci isto sti i nasa rijec SEDLO , ista rijec i jednom i u drugom jeziku znaci i dio konjske opreme i prevoj preko planine (btw Ivan Sedlo).
Da evo sjetio sam se, covjek se zove William Tribe. Knjiga je "Setajuci Sarajevom"	

MRAVOJED Postao/la **MRAVOJED** dana 05/11/2005 13:47

Za ovaj primjer je znakovito da je od ostatka postova na forumu odvojen veličinom i fontom slova. To vam je u forumskom slengu ekvivalent deranju odnosno nadvikivanju. Forumušu je očigledno bilo dosadno čitati komentare da su neke riječi germanizmi samo zato što njih asociraju na riječi iz njemačkog jezika (-Jaran - Jahrgang-godiste, generacija)

Riječi dolaze i odlaze. Otud toliko nepoznatih riječi u govoru starijih ljudi, i otud činjenica da krompir i paradajz ne zvuče kao 'strane'.

- Baš jučer prepoznah jos jedan germanizam kad mi dedo reče da mu se jede jedan dobar "rosbrat"

Iz mnogobrojnih lista germanizama zaključujemo kako se veliki broj riječi ustvari danas koristi u žargonu a ne i u standardnom jeziku/govoru. Žargon je nepisani govor, pa zato imamo varijante iste riječi:

- ako je to germanizam zanima me je l' se kaze srafciger saraf ili serafciger?

Najzanimljivije je kada se na forumu počnu igrati sa datom temom. Takvi postovi nikoga ne provociraju na odgovor a daju cijeloj raspravi veseliji ton (obratite pažnju na riječi koje sam podvukla):

- al imaju i oni nasih par rijeci. Dokaz: ona nasa poznata recenica

Zwei Partisanen schlafen in Kukurusen

Ili, varijanta toga, iz nekog drugog posta:

mačak u čizmama

Postovi: 1296
Pridružen/a: 17/03/2004 10:18

Postao/la **mačak u čizmama** dana 05/11/2005 12:51
cvaj partizann šlafn u kukuruzn

BECHO

Postovi: 2639
Pridružen/a: 03/02/2003 01:00
Lokacija: Zürich, CH

Postao/la **BECHO** dana 05/11/2005 13:04
Strudla, sprica, pedala, korpa, kurslus (Kurzschluss=kratki spoj), ziherica, slauf, steker, bestija (Die Bestie=cudoviste), lampa, sminka, stanga, plac (za kucu), frtalj (Viertel=cetvrtina), krigla, kupleraj, cifra, stambilj (Stempel), sleper, komoda...

Neprovjerena zanimljivost je i ova:

- a mene najvise zanimaju oni germanizmi koji kod nas znace drugcije od izvornog znamenja. ne znam je li tacno al npr bitanga kazu da je doslo od onda kad su svabe isli okolo i samo udju u kucu i kad traže jelo "bitte" i kad dobiju "danke" pa onda bitte + danke 0 bittdanke = bitange
isto je svercati takva rijec

Podsjeti nas da se jezikom trebamo igrati, uživati u njemu i koristiti ga za komunikaciju sa ljudima. Tako je ova rasprava počela pozivom na nabranje germanizama, a završila sa puno bisera, uz pokoju reklamu i nevezane upade. Sve je to dio draži foruma.

(napomena: Jezik postova je prenesen bez mijenjanja. O tome bi se mogao napisati i sljedeći prilog za bilten. S obzirom na ovu temu, mislim da dosta govori o tome ko sve želi da govori o jeziku.)

Sandra Zlotrg, dipl. prof. bosanskog jezika i dipl.
komparativistica
mjesceveva@gmail.com

Traduttore – traditore?

Prijevodi na internetu i sa interneta

Dragi moji, drage moje...

Kao što vidite, u ovom broju
ćemo se malo pozabaviti
raznoraznim greškama koje
možemo naći na internetu i sa kojima ste se
svi vi, bez sumnje, susretali bezbroj puta.

Nije neobično što se prevodilac okreće
internetu kao izvoru podataka, jer često nema
drugog izbora. Problem predstavljaju
samozvani prevodioci koji, nažalost, ne
govore jezik sa kojeg ili na koji prevode i koji
se ne žele previše zamarati tražeći pojmove
koji su im strani.

Jedan od problema su bukvalni prijevodi jela sa bosanskog na engleski po kafićima i restoranima. Tako je npr. 'Teleća koljenica' prevedena kao 'Veal Knee Pad', umjesto kao 'Veal Shank'. Siguran sam da bi svako od vas imao još primjera, tako da na ove greške neću trošiti više vremena. Takve prijevode rade amateri, i to je još najmanji problem s kojim se susrećemo; to nam je svakodnevna razonoda.

Veće pitanje je koliko se danas može vjerovati internetu. Može li se prevodilac uzdati u prijevode pojmove koje mu on pruža? Odgovor svakako ovisi od samog prevodioca. Većina riječi na engleskom jeziku ima više značenja i nekada se značenja razlikuju samo „u nijansu“. Uzmimo za primjer čuveni „EUdict“, sa kojim se svaki prevodilac susreo barem jednom u životu. Kada bi prevodilac trebao prevesti u tekstu '...a certain group...' i kada bi u „EUdict“ ukucao riječ 'certain' morao bi se odlučiti za jedan od prijevoda te riječi. Tako bi na izbor imao slijedeće prijevode: eventualan, izvjestan, nedvojben, nesumnjiv, određen, itd. Na prevodiocu bi sada bilo da nađe pravi izraz, ne zanemarujući kontekst u kojem se izvorna riječ koristi.

Treba ipak biti iskren i reći da bi bez interneta naš posao bilo znatno teže obavljati. Stranice kao što je „EUdict“ pružaju brzu pomoć kod prijevoda, a Google nam pomaže kada tražimo značenje riječi/izraza koje prvi put u životu vidimo u prijevodu koji radimo. Sve nam je, dakle, na dohvrat ruke, samo moramo probrati žito od kukolja. Bez tog truda naš se zanat svodi na prevođenje koje, uglavnom neuspješno, vrše razne stranice na internetu. Slučajno sam naletio na jednu stranicu koja bi mogla poslužiti kao primjer lošeg bukvalnog prijevoda pomiješanog sa nemarom i brzoplošću.

Originalni tekst glasi ovako:

Tradicionalno gostoljubiva atmosfera i ljubazno osoblje uz komforan smještaj te dodatni sadržaji, osiguraće vam ugodan boravak u ovom hotelu.

Prijevod glasi ovako:

Hotel Alem offers full comfor and hostess atmosphere to its buests. Kind staff, pleasmants envirounment and two exclusive restaurants make plesant stay in this hotel.

Iskreno, ne znam koja varijanta je gora, ali morate priznati da ovaj prijevod izgleda kao da ga je neko završio u tramvaju, vraćajući se iz kafane. Moje izvinjenje hotelu „Alem“, ali kako kažu: *I loša reklama je ipak reklama.*

Dakle, dragi moji i drage moje, vjerujte internetu, ali ipak neka vrijedi pravilo *tri puta mjeri, jednom sijeci*. Uz svakakve prevodioce, nije ni čudo što se danas svašta može naći na internetu, stoga uvijek uzimajte sve *cum grano salis* i sve će biti uredu. Svako od nas ima loš dan, dešavaju se i greške, ali ono što je bitno je da učimo iz njih i da svakog dana u svakom pogledu napredujemo.

Neka nama interneta, šta bismo mi bez njega.

Do slijedećeg čitanja, pozdravlja vas vaš Dario.

*Dario Borčak, apsolvent – Anglistika
darioborcak@gmail.com*

Linguists do not necessarily teach or know many foreign languages, although it helps, but they ask questions about how LANGUAGE works such as: What does LANGUAGE usage indicate about speakers? How is LANGUAGE related to our mind? How did LANGUAGE originate? Why does LANGUAGE change and what triggers the change?

How do speakers use LANGUAGE to advance their position in society? Why do LANGUAGES enter into political conflicts and peace negotiations? And so on. Their focus is on LANGUAGE as inseparable from us, speakers, defining and molding us as we use and change it to suit our needs.

Lingvisti ne moraju poučavati ili znati mnogo stranih jezika, iako to pomaže, ali postavljaju pitanja o tome kako JEZIK funkcioniра, naprimjer: Šta upotreba JEZIKA govori o govorniku? Kako je JEZIK povezan sa umom? Kako je JEZIK nastao? Zašto se JEZIK mijenja i šta pokreće promjene? Kako govornici koriste JEZIK za usavršavanje u društvu? Zašta se JEZIK uvodi u političke sukobe i mirovne pregovore? I tako dalje.

Lingvisti su usmjereni na JEZIK koji je neodvojiv od nas, govornika, koji definira i oblikuje nas kako ga koristimo i mijenjamo tako da odgovara našim potrebama.

Godišnjica Udruženja mladih lingvista i prevodilaca

23. 10. 2008.

Pozivamo sve na predavanje
dodjelu priznanja
prezentaciju UMLiP-a
i prigodnu zakusku.

Kvalitetne kurseve stranih jezika,
kurs bosanskog za strance,
usluge pismenog i usmenog prevođenja, i
druge jezičke usluge ili savjete možete dobiti u

Udruženju mladih lingvista i prevodilaca u BiH – UMLIP BiH,
Marka Marulića 19/12, 71000 Sarajevo

Tel: 033 645 343, web: www.lingvisti.ba, email: umlip@yahoo.com

Dragi naši,

Kao što ste već primijetili (ako niste, piše vam u uvodu ☺), ovo nam je svečano i jubilarno i posebno i šta sve ne... okruglo deseto izdanje biltena.

A kad je već jubilarno, red je da se malo okrenemo unazad. U toj retrospektivi, red nalaže i da pogledamo šta smo uradili u nepune dvije godine. I tako, pri sabiranju urađenog, prosto je nemoguće ne pomenuti naš najvažniji/najzvučniji projekat, zar ne?

Eto tako ... ovaj članak će biti o **lokalizaciji** (čitaj: prijevodu na bosanski jezik) Microsoft Office 2007 paketa i Windows Vista sistema. I ne, ovo neće biti kratki hvalospjev na naš račun nego nešto sasvim drugo. Nikad nisam imao priliku nešto napisati na ovu temu ali ko čeka taj i dočeka. Srećom. Dakle:

O MUKAMA LOKALIZACIJE

Zašto muke? Jednostavno ... zato što u svijetu pismenog prijevoda postoji malo šta teže od prevodenja ovakvih, zapanjujuće rasprostranjenih, softvera. Zapravo, ima nešto teže ... pregledavanje upravo takvih prijevoda.

Naime, mnogo toga staje pod pojmom lokalizacija softvera – ne biste vjerovali koliko je to jedna jedinstvena kolekcija svih mogućih i nemogućih dvojbi koje mogu zadesiti jednog prevodioca. Pogotovo prevodioca koji govori bosanski. Idemo redom, problem po problem:

1. I ADAPTACIJA, NE SAMO PRIJEVOD

da ilustriram... ne znam koliko vas zna za onu famoznu testnu rečenicu koju Microsoft tako rado koristi: *The quick brown fox jumps over the lazy dog*. Malo čudna, ali ne pretjerano teška za prijevod, zar ne? Razmislite još jednom... Nije bilo baš lako naći rečenicu koja sadrži apsolutno sva slova naše abecede, u čemu je zapravo i poenta one engleske rečenice sa skakutajućom lijom.

P.S. Ako vas baš zanima, na našem bi to moglo biti: *Češće cijeđenje mrežastim džakom poboljšava fertilizaciju genskih hibrida*.

2. NORMA

Šta vi mislite o pismenosti rečenice „Nedaj him otaj pašoš!“ Fascinantno nepismena, zar ne? E pa, jednako je fascinantno kako je svekolikom bosanskom narodu teško prihvatići činjenicu da se nastavak *-irati* (npr. *sinhronizirati*) danas MORA koristiti, ako ništa barem onda kada nešto pišete na svom jeziku. Stari izlizani izgovor „ne zanimaju me novotarije, ja govorim kako sam naučio“ baš i ne piye vode. Po toj logici će i neki dedo koji izgovori gorenavedenu rečenicu biti itekako pismen, jer pobogu i on „govori kako je vazda i naučio“...

Da se razumijemo, naš nam pravopis i ne spada u najsvjetlijе primjerke svjetske jezičke baštine, ali on je jedini kojeg imamo i jedini je način da bar do neke mjere uskladimo način na koji svi govorimo i pišemo. Jedino tako ćemo svi moći jednako pisati i napisati riječi kao što su,

naprimjer, „izvršit će“. U tom slučaju, neće biti druge (*izvršice*) ili, ne daj Bože, treće varijante (*izvršiti će*).

Da se razumijemo, ove dvije pravopisne neposlušnosti (*sinhronizirati*, *izvršit će*) su nanijele i najviše štete mom živčanom sistemu pa otud baš one kao primjer.

3. SINHRONIZIRANJE PREVODILACA

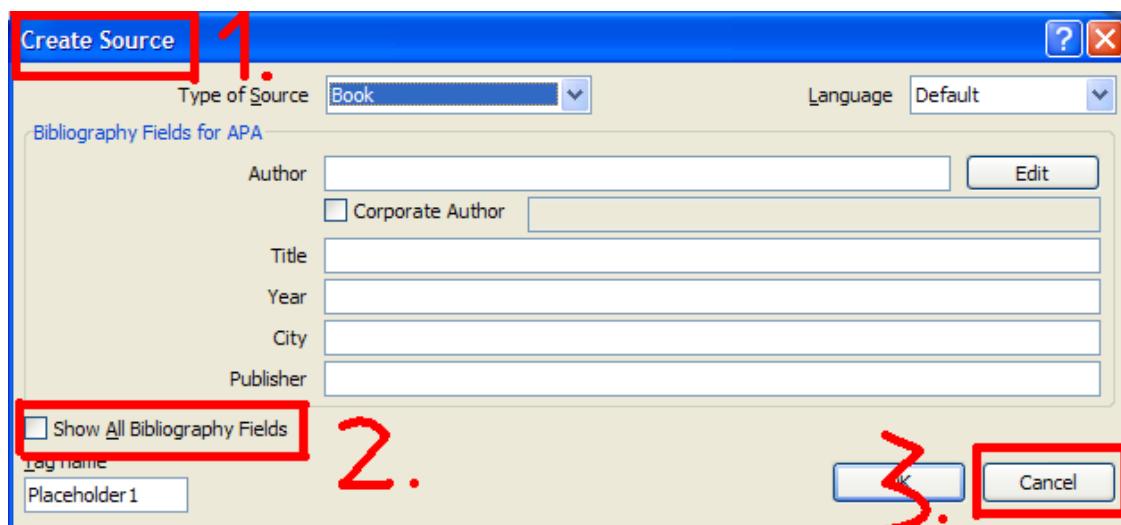
Naravno, računar je OK. Isto kao i kompjuter. Ali nije OK kada pola prevodilaca za *computer* koristi prvu, a ono drugo pola potonju varijantu. Kad se prijevod na koncu spoji u jednu cjelinu dobijemo zaista impresivno šarenilo. Eto zašto se MORA insistirati na usklađivanju prevodilaca i termina koje koriste pa makar na nekom prijevodu radilo samo njih dvoje. Ako ćemo iskreno, svima se već desilo da mi sami jednu te istu riječ u nekom tekstu prevedemo različito, a sad zamislite kakva potencijalna katastrofa čuči u radu sa pet ili više prevodilaca.

Zbog svega gore rečenog, zaista nije zgoreg da prevodioci povremeno prave male dogovore oko prijevoda najbanalnijih ali zato najčešće korištenih termina. Ne bih ni najgorem neprijatelju (dobro, možda ipak bih ☺) poželio muke na ujednačavanju termina *korpa za smeće*, *korpa za otpatke* i *korpa za reciklažu* u beskraju ogromnog softvera sa sijaset funkcija.

P.S. Pogađate, izvorni termin je bio *Recycle Bin*.

4. RAZLIČITI PRIJEVODI ISTE RIJEĆI

Engleski je zahvalniji za prijevod ako se radi o softverima. Nema padeža, komplikovane strukture i mnogo toga se u softverima na engleskom jednostavno može izraziti imperativom. Kod nas stvari ne idu baš tako lako pa tako, recimo, postoje čak tri načina kad se ovakvi njihovi glagoli trebaju prevesti na naš. Naime:

1. **Otvaranje izvora (*gerund*)**
2. **Prikazati sva polja za bibliografiju (*infinitiv*)**
3. **Otkaži (*imperativ*)**

Ako Vam ovo nije dočaralo muke ove vrste, hajde da probamo sa drugim, malo ujednačenijim primjerom. Tri primjera za riječ „Open“ (nalaze se na istim mjestima u prozoru kao i prošli primjer):

1. Naslov dijaloškog okvira:
Open file -> **Otvoranje** datoteke (*gerund*)
2. Opcija sa označavanjem kvadratića:
Open file after the conversion -> **Otvoriti** datoteku nakon konverzije (*infinitiv*)
3. Dugme:
Open-> **Otvori** (*imperativ*)

Ove nijanse su bitnije nego što to izgleda, jer nekonzistentna upotreba glagolskih oblika u ovakvim softverima je to što (neprimjetno) najviše zbumjuje korisnika. Stoga, opet je sve trebalo prepravljati u beskraju ovog ogromnog softvera sa ovih sijaset funkcija.

5. UPITNA RJEŠENJA

Haj'te prevedite „player“?
A „interface“?!
Šta kažete na „setting“...

E ove stvari su bile noćna mora za sebe. Šta raditi u ovakvoj situaciji?

„Plejer“, istini za volju, i nije bogzna kako kreativno rješenje (ta riječ čak i ne postoji u Rječniku bosanskog jezika Instituta za jezik), ali mislim da je bolje *bosanizirati* jednu takvu već ustaljenu riječ nego primijeniti nejasnu alternativnu verziju „čitač medijskih datoteka“. Ovakvo rješenje bi vas vjerovatno zbumilo i ne bi signaliziralo da se radi o npr. Windows Media Player-u.

Slično, hrvatska riječ „sučelje“ upućuje na ono što označava onoliko koliko to čini i engleska riječ „interface“ – dakle, skoro pa nikako. I tako, opet se kukavički pribjegava bosanizaciji i uvodi riječ „interfejs“ jer će tako bar oni koji već koriste ove programe znati o čemu se radi. Novi korisnici će svakako morati učiti novu riječ, njima je manje-više svejedno.

Kad smo već kod ovog, nisam mogao a da ne dodam i treću problematičnu riječ sa spiska – „settings“. Njen ustaljeni prijevod „postavke“ možda smeta samo meni i mom „jezičkom stomaku“, ali smatram da je ovo jedan od boljih primjera kako drugi jezici tiho i neprimjetno mijenjaju naš jezik. Naime, u nedostatku prijevoda na bosanski jezik, svekoliki bosanski narod je dugo morao koristiti hrvatske prijevode softvera ili menija na mobilnim telefonima. U samo par posljednjih godina, kolektivno smo prešli put od bukvalnog nerazumijevanja riječi „postavke“ (bar na prvi pogled) do prihvatanja te riječi kao normalne, bosanske varijante.

A ja i dalje stojim pri tome da je „podešavanje“ bolji i razumljiviji prijevod, pa sam iz tog svog čvrstog uvjerenja opet prošao mukotrpni put kroz prostranstva beskrajnog softvera.

6. OSTALO

E, kad to sve ovo lijepo predeverate, popravite, izmijenite, adaptirate i nađete spasonosno rješenje, desi se ko po zlu da vam kolege zadužene za informatički dio posla kažu „odlično rješenje, al ne može ti to stati u okvir. Haj' smisli nešto kraće.“ Valjda sad razumijete bar dio gorčine koja prožima čitav ovaj tekst.

Uglavnom, nemojte misliti da je vaš mladi lokalizator zloupotrijebio ovu priliku da iznese svoje lične frustracije jer nije. Ovo je samo bio mali presjek svih gorućih problema koje naš jezik, ali i ostali jezici, imaju u današnje doba. Također, vjerujem da će članak koji ste upravo skoro pa pročitali umanjiti broj onih koji kažu da su lokalizirane verzije komplikovane i/ili nepotrebne.

Da potkrijepim svoje tvrdnje o specifičnoj težini ovog posla, za kraj ću vam citirati mišljenje srpskog kolege:

(...) Ako ste ikada napravili *preko sto radnih sati za šest uzastopnih dana*, možda će vam biti malo jasnije... Za ispoljavanje ličnog mišljenja, u kome nikad ne oskudevam, retko sam imao priliku, pa je ostalo dosta toga što bih uradio drugačije. No, svejedno, svetu se ne može ugoditi: neke moje kolege i dalje tvrde da se sadržaj edituje, a ne uređuje; da se dokument printa, a ne štampa; i da ne nabrajam još barem stotinjak spornih termina lokalizacije o kojima bih i ja (i te kako) imao šta da kažem kada bih imao vremena na pretek.

Prost savet za većinu onih kojima se lokalizacija ne dopada glasi: nemojte da koristite programe na srpskom. Ali, *nemojte drugima nametati svoje mišljenje*: mislite i na one kojima je engleski zaista strani jezik i ne osećaju se lagodno dok ga koriste. Takvih korisnika ima više nego eksperata i lokalizacija je, najpre, namenjena njima.

(Dragan Grbić, *Lokalizacija: Office ponovo na srpskom*,
http://www.praktikum.co.yu/office/clanci/clanak_038.asp)

Semir Mehadžić, dipl. prof. engleskog jezika
femirm@gmail.com

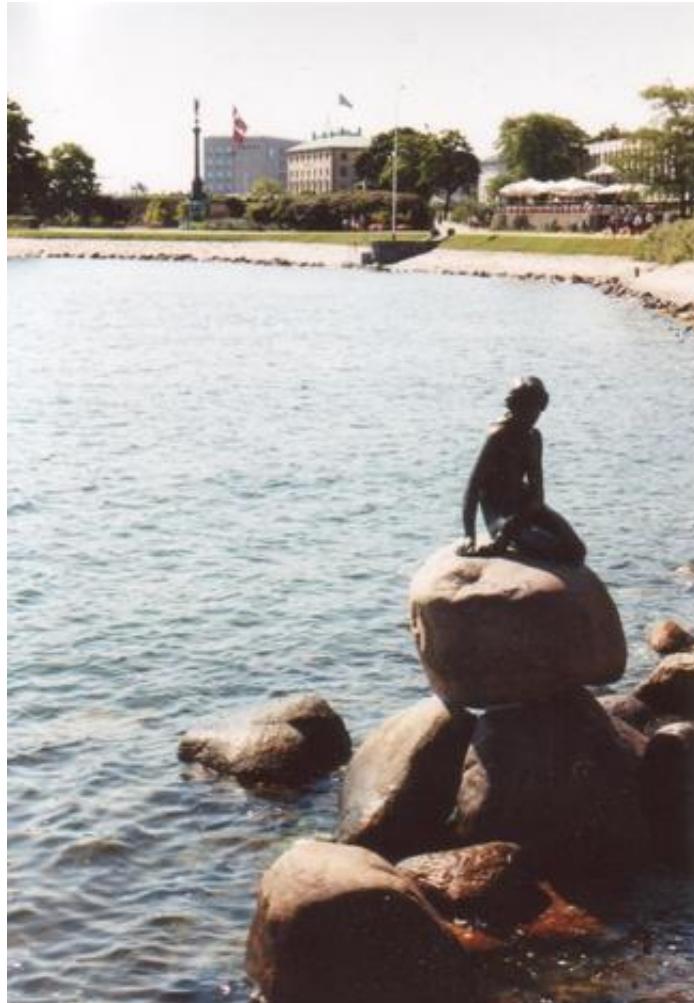
Jezici Skandinavije

U ovom broju pažnju posvećujemo „malim“ jezicima i odmah ćemo reći da time ne mislimo na manje bitne jezike, nego na jezike koje u usporedbi sa drugim jezicima govori relativno mali broj ljudi. U takve jezike se ubrajaju i skandinavski jezici, u koje spadaju danski, švedski, norveški, islandski i ferojski jezik i koji zajedno imaju oko 25 miliona govornika.

Skandinavski jezici se mogu podijeliti u dvije grupe: zapadnoskandinavsku grupu (ili zapadnonordijsku) i istočnoskandinavsku grupu (ili istočnonordijsku). Islandski, farski i norveški jezik pripadaju zapadnonordijskoj grupi, dok švedski i danski pripadaju istočnonordijskoj grupi. Klasifikacija se bazira na fonološkim promjenama iz sjevernog germanskog jezika. Većina dijalekata danskog, švedskog i norveškog jezika su međusobno razumljivi, pa

Skandinavci mogu uz malene teškoće razumjeti standardne jezike drugih Skandinavaca, jer se oni pojavljuju u štampi, a mogu se čuti na radiju i televiziji. Ipak se često prepostavlja da Švedjani imaju veće poteškoće u razumijevanju ostala dva jezika

što je vjerovatno posljedica ograničenog pristupa danskom i norveškom radiju i televiziji u Švedskoj. Razlog zašto se danski, švedski i norveški tradicionalno smatraju različitim jezicima, a ne dijalektima jednoga jezika leži u tome što je svaki od njih dobro utemeljen standardizirani jezik u svojoj vlastitoj zemlji. U nastavku ćemo navesti neke od osnovnih karakteristika ova tri najzastupljenija skandinavska jezika.

Švedskim jezikom govori približno 9,3 miliona ljudi. Švedski jezik ima dva roda (zajednički i neutralni) i dva padeža (nominativ i genitiv). Postoji 5 tipova deklinacija. Karakteristična je upotreba melodijskog akcenta koji je nestao iz većine indoevropskih jezika. Pravila pisanja u švedskom odgovaraju nekadašnjem izgovoru riječi, tako da postoji jaz između pisane i izgovorene riječi.

Norveški jezik govori oko 4,5 miliona ljudi u

Norveškoj i oko milion ljudi van Norveške. Postoji u dvije službene pisane varijante: književni norveški (*bokmål*) i novonorveški (*nynorsk*). Za konzervativnu varijantu književnog norveškog koristi se ime državni norveški (*riksmål*).

Također postoji konzervativna vrsta novonorveškog (*høgnorsk*). Većina norveškog stanovništva (85% - 90%) koristi književni norveški. Norveški jezik je prepoznatljiv po relativno velikim razlikama između različitih dijalekata i velikom broju istih. Razlike između dijalekata se obično pripisuju velikim geografskim razdaljinama između stanovništva i planinskom terenu koji je ranije ograničavao kontakt između ljudi. Za razliku od mnogih drugih evropskih jezika u norveškom jeziku ton sa kojima se riječi izgovaraju može predstavljati razliku između dva značenja iste riječi.

Danski jezik se pretežno govori u Danskoj i govori ga oko 5,5 miliona ljudi u Danskoj i oko 100.000 ljudi izvan Danske.

Bokmål varijanta norveškog jezika se može smatrati danskim dijalektom. To je posljedica činjenice da su Danska i Norveška 400 godina živjele u uniji. Danski se izdvojio kao poseban skandinavski jezik prevodom Biblije na ovaj jezik 1550. godine. Usljed vikingških ili danskih invazija, skandinavski je izvršio veliki uticaj na engleski jezik. Standardni danski se danas zasniva na govoru Kopenhagena i okoline (*Rigsdansk*).

*Tatjana Slijepčević, diplomirani turkolog i anglista
slijepcevic_t@hotmail.com*

Lingvistice i internet

"All women in linguistics are eligible."

WILMA je projekt koji je pokrenut u okviru Lingvističkog društva Amerike, jer se već u 90-im uvidio problem mentorstva za žene. Naime, njihov stav je da su žene u lingvistici poželjne i potrebne, ali da one u tom polju nemaju isti tretman kao kolege muškarci. Njima je lakše doći do dobrog mentora i lakše napredovati u karijeri.

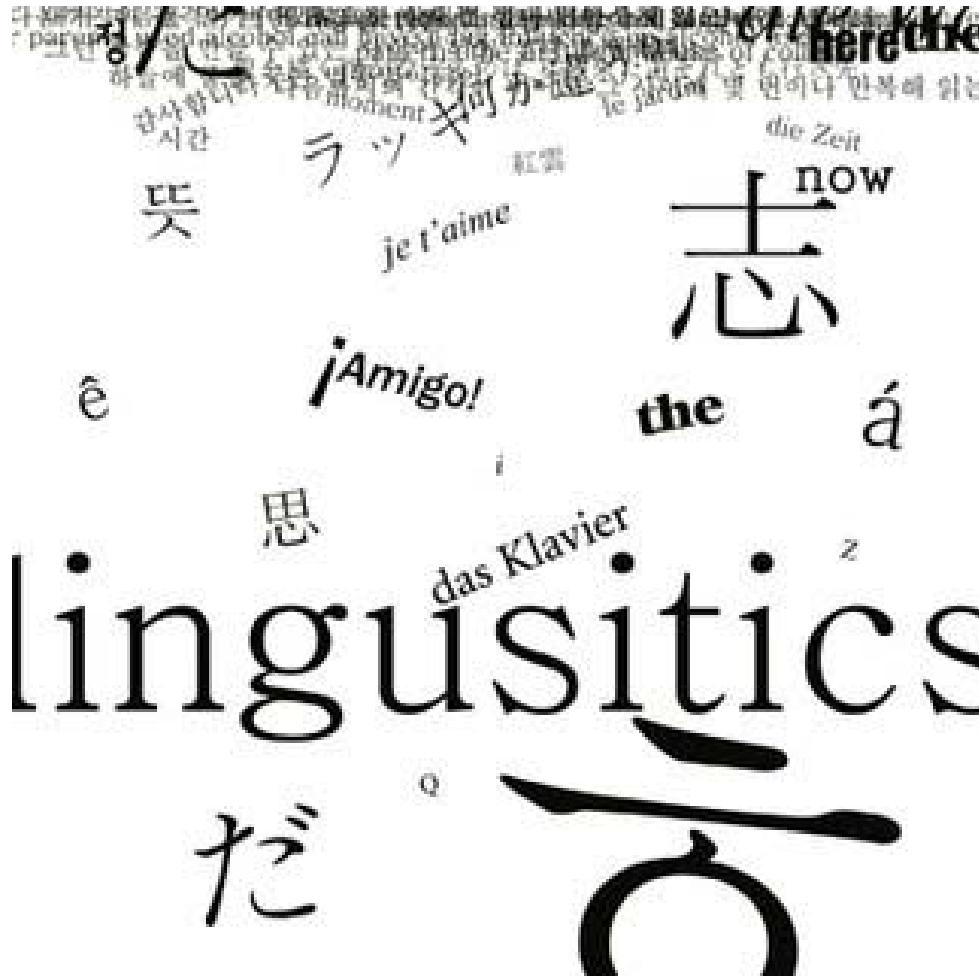
Danas se žene u Americi lakše mogu odlučiti baviti lingvistikom jer, jednostavno, imaju koga pitati. WILMA je interaktivna internet stranica koja pruža mogućnost spajanja iskusnijih profesorica sa studenticama praveći mentorsku vezu među njima. Nude savjete u vezi sa usavršavanjem na svim nivoima karijere: od dodiplomkinja do direktorica.

Ako mislite da je ovakav projekt diskriminacija na drugi način, u WILMI kažu: „Razumijemo da muškarci na putu karijere u lingvistici također mogu trebati mentore i da naše kolege također mogu biti učinkoviti i daroviti mentori. Ipak, WILMA je servis za mentorstvo isključivo za lingvistice. Razlog za uspostavljanje mreže mentora za žene je taj da su mogućnosti za umrežavanje oduvijek bile dostupnije muškarcima nego ženama.“

Šta one nude?

Program mentorstva ustvari otkriva sve probleme s kojima se žena može susresti u karijeri lingvistice. Počinju sa odabirom studija, odabirom prvog savjetnika/ce. Izbor zanimanja mora prethoditi i istraživanju tržišta (nepoznat pojam kod nas). Odgovaraju na pitanje kako se pripremati za ispite, kako naći stipendije. Možda ste poželjeli pitati nekoga kako napisati uspješan sažetak ili kako se uključiti u rad neke radionice, simpozija ili panela. Pojam mentorstva kod nas ne podrazumijeva da se raspitujete za lično iskustvo. WILMA ohrabruje da pitate svoje mentorice kako su one završile doktorsku disertaciju, kako su se izborile sa osjećajem izoliranosti.

Nakon studija dolaze problemi nalaženja posla, na fakultetu ili van njega. Bave se i netipičnim problemima, kao naprimjer kako očuvati identitet lingvistice kada se bavite nekim drugim poslom.

- Specifičnim potrebama zasnovanim na godinama, rodu, etničkoj pripadnosti, seksualnoj orijentaciji, nacionalnosti ili drugim faktorima. (Nalaženje zajednice koja će vas podržavate. Poduzimanje koraka protiv diskriminacije i napastovanja. Kakvi politički ispadи mogu nastati kada neko javno govori? Izbjegavanje obilježavanja i marginalizacije. Kako biti uzor bez žrtvovanja karijere i privatnog života)
- Djeca. (Briga za djecu. Porodiljsko odsustvo. Da li se odnosi na oba roditelja? Da li će vam to utjecati na mogućnosti zaposlenja i angažmana u slučaju da rodite ili usvojite dijete na početku karijere?)

Mnogo pitanja, a sada imamo mjesto na kojem ćemo naći odgovore uz punu garanciju da će se poštovati naša prava na privatnost i tajnost.

WILMA, for Women in Linguistics

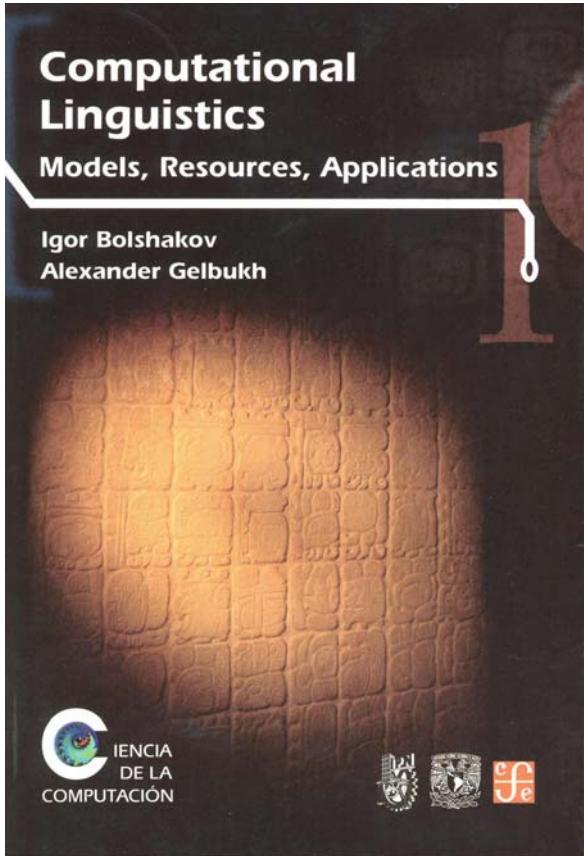
<http://ling.wisc.edu/wilma/index.php>

Ako se bavite predavanjem, odlično bi bilo kad bi vam neko mogao odgovoriti na pitanje kako da riješite problem postavljanja autoriteta u razredu, ili kako napisati pismo preporuke.

Objavlјivanje i prihvatanje odbijenica, nalaženje načina da vas čuju; umrežavanje; problemi sa stresom... Od mentorica se očekuje da vas možda upoznaju sa važnim osobama, da vas upućuju, da možda sa vama rješavaju problem nezgodnih koleg(ic)a.

Neki od ovih problema, kao što vidite nisu u direktnoj vezi sa rodnim problemima, ali se diskriminacija može naći na bilo kojem od ovih stavaka, a WILMA se bavi i ovim:

Book at: <http://www.gelbukh.com/clbook/>

COMPUTATIONAL LINGUISTICS: Models, Resources, Applications

Igor A. Bolshakov and Alexander Gelbukh

Download full text: [PDF](#) [HTML](#)

Abstract: Can computers meaningfully process human language? If this is difficult, why? If this is possible, how? This book introduces the reader to the fascinating science of computational linguistics and automatic natural language processing, which combines linguistics and artificial intelligence. The main part of the book is devoted to the explanation of the inner working of a linguistic processor, a software module in charge of translating natural language input into a representation directly usable by traditional

artificial intelligence applications and, vice versa, of translating their answer into human language. Overall emphasis in the book is made on a well-elaborated, though—for a number of historical reasons—so far little-known in the literature computational linguistic model called Meaning-Text Theory. For comparison, other models and formalisms are considered in detail. The book is mainly oriented to researchers and students interested in applications of natural language processing techniques to Spanish language. In particular, most of the examples given in the book deal with Spanish language material—which is a feature of the book distinguishing it from other books on natural language processing. However, our main exposition is sufficiently general to be applicable to a wide range of languages. Specifically, it was taken into account that many readers of the book will be Spanish native speakers. For them, some comments on the English terminology, as well as a short English-Spanish dictionary of technical terms used in the book, were included. Still, reading the book in English will help Spanish-speaking readers to become familiar with the style and terminology used in the scientific literature on the subject.

FEEDBACK

- I would like to thank you for making the book freely available over Internet. I always wanted to learn more about Computational Linguistics from a Linguistic-based point of view, and this book is definitely more than what I asked for. *Carlos Silla, Brazil.*

Send us your feedback and/or questions! See contact options [here](#).

Ferida Duraković

Ratni haiku

***

Granate šute
U preostaloj krošnji
Vrapčić cvrkuće

***

Trave bujaju
Na topлом асфалту
Крв и кружак леже

***

Мајско поподне
Насред асфалта цвете
Ружа крвава

***

Лудак запева
Крај срушене куће
Где цивили пас

***

Мечи фијучу
У крошњи јасеновој
Нема врабача

War Haiku

***

The shells are silent
In the remaining treetop
A small sparrow chirps

***

The grasses spring up
Upon the heated asphalt
Blood and bread recline

***

May afternoon
In the middle of asphalt
A bloody rose

***

An insane laments
By the destroyed house
Where a dog whines

***

Bullets are whizzing
In the crown of the ash-tree
There are no sparrows

Ljepotica i zvijer

Lažljiva ljepotica
Zalupila je vratima
Konačno
Kao domovina
I nestala
U Istoriju.

Lažljiva, dakle, ljepotica
I Domovina
Imaju nešto zajedničko:
Obje za sobom ostavljaju
Dječake
Koji će umrijeti
Zbog njih.

The Beauty and the Beast

The untruthful Beauty
Slammed the door
Finally
As the Homeland did,
Then vanished
Into History.

The Beauty, therefore,
The untruthful one,
And the Homeland
Have something in common:
They both leave behind
The boys
Who will die
For them.

Translated by Amela Simić and the author

Gramatika bosanskoga jezika iz 1890.

Od svih spomenika kulture unutar bosanske jezičke baštine, malo se šta može naći na internetu. Jedna verzija Kulinove povelje, Ahdnama koju ste već u biltenu vidjeli, i možda još poneki biser da bi se mogao naći. Nasuprot tome, na internetu možete naći hrvatsko Društvo prijatelja glagoljice, gdje ne samo da ćete naći spomenike pisane glagoljicom nego možete i naučiti glagoljicu. Obje varijante. Na lijep način urađeno.

Na mnogobrojnim stranicama bosanske i bošnjačke dijaspore, ipak možete naći tekstove sevdalinki, epskih pjesama itd., i između svega toga - Gramatiku bosanskog jezika iz 1890. godine.

Da je smjestimo u kontekst:

To je doba Austro-Ugarske i političkih pokušaja da se smanje utjecaji iz Hrvatske i Srbije i učvrsti bosanstvo kao temelj identiteta naroda BiH. Jedan od proizvoda te politike je objavljivanje gramatike baš pod ovim imenom. Gramatici se zna autor, Frane Vuletić, ali je on ostao nepotpisan jer nije pristao na političke igre koje su bile iza svega. Kako i Jahić u Gramatici bosanskoga jezika iz 2000. godine kaže, Gramatika je problematična iz više razloga, a najvažniji je taj da se u objašnjavanju pojava vidi utjecaj zagrebačke i beogradske jezičke politike a malo se vodilo računa o bosanskohercegovačkom jezičkom izrazu i stvarnoj jezičkoj situaciji u BiH. Dakle, Gramatika samo deklarativno promovira bosanski jezik. Zašto se onda nalazi na stranicama dijaspore.. ostavljamo neodgovorenim.

Ipak, u njoj možete naći slova bosančice, lapidarne i kurzivne, onako kako je pripremio Ćiro Truhelka. Donosimo u nastavku.

6

II. crkvenu, gragjansku i bosansku cirilicu (bosančicu, bukvicu), uz koja se pismena ovđe u skrižaljci navode i grčka, da se vidi, kako su ona od ovih postala.

a) *Lapidarna pismena u bosanskim natpisima:*

Latinska pismena	Grčka pismena	Ćirilska crkvena pismena	Cirilска грађанска писмена	Bosanska pismena			Tipski oblici
				XIV. vijek	Početak XV. vijek	Konac XV. vijeka	
A	Α	ѧ	ѧ	ѧ	ѧ. ѧ	ѧ. ѧ	ѧ
B	—	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ. Ѡ	Ѡ	Ѡ
V	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ. Ѡ	Ѡ	Ѡ
G	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ. Ѡ	Ѡ	Ѡ
D	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ. Ѡ	Ѡ	Ѡ
				ili takozjer Ѡ Ѡ Ѡ			
Gj	—	—	Ђ	Ђ	Ђ	Ђ	
E	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ
Z	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ
I	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ
J	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ
K	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ
L	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ
Lj	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ
M	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ
N	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ
Nj	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ
O	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ
Ö	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ
				ili takozjer Ѡ Ѡ Ѡ			
P	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ
R	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ
				ili takozjer Ѡ Ѡ Ѡ			
S	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ
T	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ
Ć	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ
				ili takozjer Ѡ Ѡ Ѡ			
U	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ
F	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ
H	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ
C	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ
Ć	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ
Dž	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ
Š	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ
Ju	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ
Je, ja	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ
				ili takozjer Ѡ Ѡ Ѡ			

b) Bosančica u rukopisu:

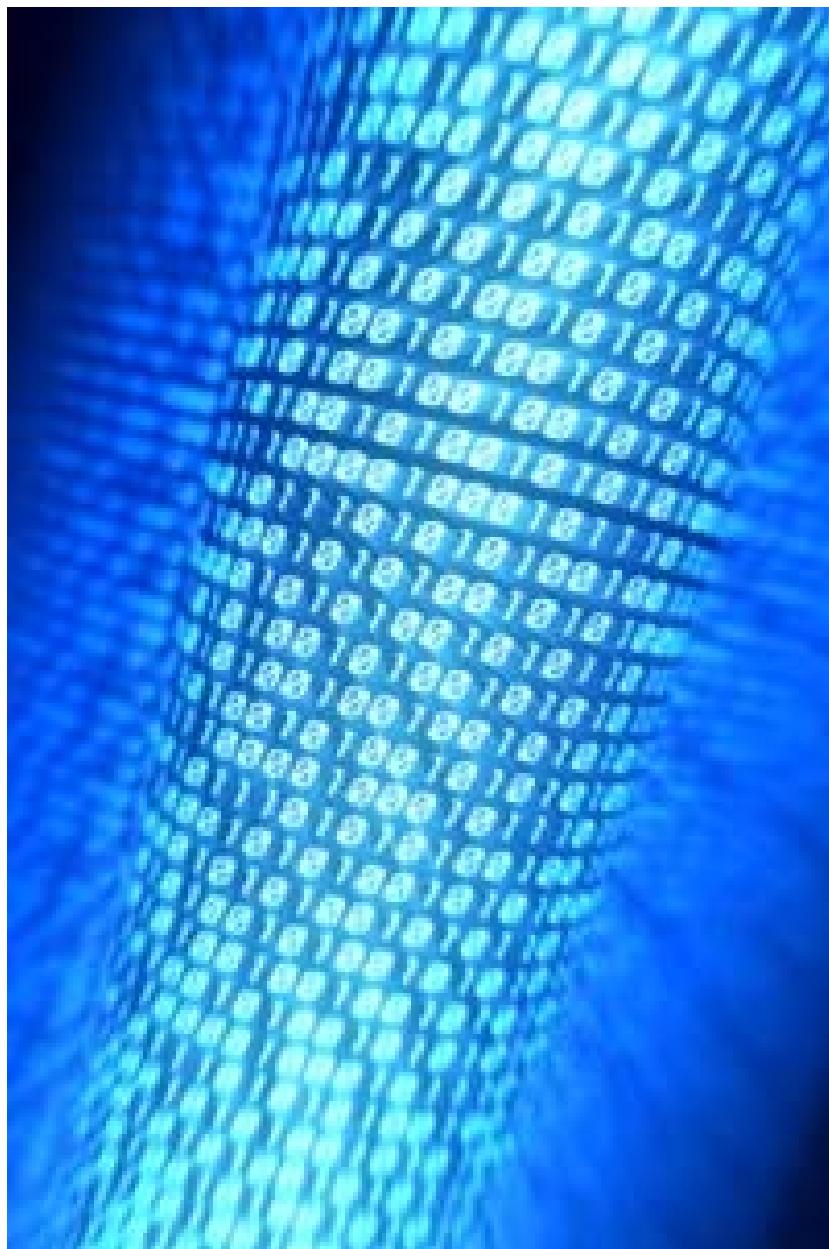
Latinica	Pismena na kamenom spomeniku XVIII. vijeka	Pismo na starioj olovnoj ploči	Manastirske pismo	Begovsko pismo	
				u Krajini	u Hercegovini
A	{	ყ	ꙗ	ꙗ	ꙗ
B	-	Ѡ	Ѡ	Ѡ	Ѡ
V	□	#	#	#	#
G	Ѷ	ߕ	ߕ	ߕ	ߕ
D	Ԇ	Ԇ	Ԇ	Ԇ	Ԇ
Gj	Ԇ.	Ԇ.	Ԇ.	Ԇ.	Ԇ.
E	Ӗ	Ӗ	Ӗ	Ӗ	Ӗ
Ž	-	ӂ	ӂ	ӂ	ӂ
Z	-	Ӡ	Ӡ	Ӡ	Ӡ
I	Ӣ	Ӣ	Ӣ	Ӣ	Ӣ
J	Ӣ.	Ӣ.	Ӣ.	Ӣ.	Ӣ.
K	Ӣ.	Ӣ.	Ӣ.	Ӣ.	Ӣ.
L	Ӣ.	Ӣ.	Ӣ.	Ӣ.	Ӣ.
Lj	Ӣ.	Ӣ.	Ӣ.	Ӣ.	Ӣ.
M	Ӣ.	Ӣ.	Ӣ.	Ӣ.	Ӣ.
N	Ӣ.	Ӣ.	Ӣ.	Ӣ.	Ӣ.
Nj	Ӣ.	Ӣ.	Ӣ.	Ӣ.	Ӣ.
O	Ѻ	Ѻ	Ѻ	Ѻ	Ѻ
P	Ѽ	Ѽ	Ѽ	Ѽ	Ѽ
R	Ѽ	Ѽ	Ѽ	Ѽ	Ѽ
S	Ѽ	Ѽ	Ѽ	Ѽ	Ѽ
T	Ѽ	Ѽ	Ѽ	Ѽ	Ѽ
Ć	Ѽ	Ѽ	Ѽ	Ѽ	Ѽ
U	Ѽ	Ѽ	Ѽ	Ѽ	Ѽ
F	Ѽ	Ѽ	Ѽ	Ѽ	Ѽ
H	Ѽ	Ѽ	Ѽ	Ѽ	Ѽ
C	Ѽ	Ѽ	Ѽ	Ѽ	Ѽ
Ć	Ѽ	Ѽ	Ѽ	Ѽ	Ѽ
Dž	Ѽ	Ѽ	Ѽ	Ѽ	Ѽ
Š	Ѽ	Ѽ	Ѽ	Ѽ	Ѽ

Stuart Moulthrop

Computing, Humanism, and the Coming Age of Print After Amazon

Friends, are you tired of paying inflated prices for books because some TV-executive-turned-editor bet the farm on the wrong celebrity bio? Confused about which of five multinational media combines owns your favorite imprint this week? Wondering why you need to pay for 300 pages when you only intend to read 30? Fed up with Fed Ex charges for shipping your books to Boise or Brisbane? Frustrated because the titles you most want to read or share with others are no longer in print?

At the moment, dear reader, you are out of luck, but moments pass quickly these days. We are living through the first great explosion of electronic commerce, and while the short-term economics of the outburst

may be obscene ("irrational exuberance" is a poor euphemism), its cultural consequences seem more promising, or at least less likely to disappear in the inevitable crash. This holds particularly true for information-intensive industries such as publishing.

Amazon.com has spun off into what it hopes are richer markets, but before it turned to toys, cosmetics, and power tools, Amazon assaulted a major

pillar of the publishing industry: the physical point of sale. The resulting shock was felt around the business world and generally (mis)taken for the big bang of e-commerce.

Most of us are now learning to live with the fallout. Many academics enjoy Amazon's innovations on a regular basis, even if we may not fully grasp their broader implications; but such innocence cannot last forever. The information market continues to evolve. As far as information businesses are concerned, Amazon was only the first stage of a more radical process.

Pillars once uprooted have a way of crashing domino-style into other megalithic assumptions, in this case the belief that *a book* must be a tangible object of a certain size and mass. In a fundamental sense, today's books begin as bits. Most print works produced since the late 1970s have existed initially in electronic form, as typesetters' data tapes if not word processor files. What we call *publishing* today is in large measure the business of converting these bits into print on paper, transferring that material structure to consumers, and making money in the process. There is great concern lately about the fate of this enterprise. Much polemical ink has been shed by those who insist that books not be reduced to bits, an argument that often devolves into claims about sovereign authorship, reading in the bathtub, and old jam stains (see most recently Gass) but generally misses the crucial point.

Print is an undeniably useful, felicitous, and irreplaceable medium. That oldtime literacy has much to recommend it, especially in an age of digital simulation. Programming, we might remind ourselves, still depends on alphanumeric syntax and sophisticated patterns of structure and reference. Hypertextuality is not an enemy of traditional forms but their natural ally: witness Amazon. No one is about to launch a paperless society. Yet on the other hand, after half a millennium of refinement the printing press remains a cumbersome and inconvenient appliance ill suited to personal use. Not so the laser printer. Now that bookselling has been separated from

the point of sale, it seems logical to extend our critical scrutiny to the stage of material production. Why do we still mass-produce books when we can print on demand?

Books that begin as bits need not remain in that state, but there may be good reason to keep them in digital form longer than we do at present. Even after Amazon, most book purchases still involve shipment of a prefabricated item from a warehouse via postal or courier service. Given existing technology, however, the information encoded in that bulky object could be transmitted in seconds either directly to the consumer or to a vendor-manufacturer who would (in every sense) make up the volume. Printing might be undertaken in a number of settings and styles, from output on a personal printer (as we may do now for software manuals and the like), to inexpensive printing and binding at a local copy shop (as in course packets), to high-quality artisanal production for books of special importance, with perhaps even a place for conventional press runs of titles with genuinely wide appeal. Mass-market chain bookstores would probably vanish from this new media ecology, but they could be replaced by small businesses combining the fine old art of bookselling (serving as informed guide to the literary world) with the estimable craft of printing and binding.

Cijeli esej na

<http://iat.ubalt.edu/moulthrop/essays/uva99/>

Fw: En:Abbot and Costello

You have to be old enough to remember Abbott and Costello, and too

>> old to REALLY understand computers, to fully appreciate this. For

>> those of us who sometimes get flustered by our computers, please read

>> on...

>>

>>

>> If Bud Abbott and Lou Costello were alive today, their famous sketch,

>> "Who's on First?" might have turned out something like this:

>>

>>

>> COSTELLO CALLS TO BUY A COMPUTER FROM ABBOTT

>>

>> ABBOTT: Super Duper computer store. Can I help you?

>>

>> COSTELLO: Thanks. I'm setting up an office in my den and I'm thinking

>> about buying a computer.

>>

>> ABBOTT: Mac?

>>

>> COSTELLO: No, the name's Lou.

>>

>> ABBOTT: Your computer?

>>

>> COSTELLO: I don't own a computer. I want to buy one.

>>

>> ABBOTT: Mac?

>>

>> COSTELLO: I told you, my name's Lou.

>>

>> ABBOTT: What about Windows?

>>

>> COSTELLO: Why? Will it get stuffy in here?

>>

>> ABBOTT: Do you want a computer with Windows?

>>

>> COSTELLO: I don't know. What will I see

when I look at the windows?

>>

>> ABBOTT: Wallpaper.

>>

>> COSTELLO: Never mind the windows. I need a computer and software.

>>

>> ABBOTT: Software for Windows?

>>

>> COSTELLO: No. On the computer! I need something I can use to write

>> proposals, track expenses and run my business. What do you have?

>>

>> ABBOTT: Office.

>>

>> COSTELLO: Yeah, for my office. Can you recommend anything?

>>

>> ABBOTT: I just did.

>>

>> COSTELLO: You just did what?

>>

>> ABBOTT: Recommend something.

>>

>> COSTELLO: You recommended something?

>>

>> ABBOTT: Yes.

>>

>> COSTELLO: For my office?

>>

>> ABBOTT: Yes.

>>

>> COSTELLO: OK, what did you recommend for my office?

>>

>> ABBOTT: Office.

>>

>> COSTELLO: Yes, for my office!

>>

>> ABBOTT: I recommend Office with Windows

>>

>> COSTELLO: I already have an office with windows! OK, let's just say

>> I'm sitting at my computer and I want to type a proposal. What do I

>> need?

>>

>> ABBOTT: Word.

>>
>> COSTELLO: What word?
>>
>> ABBOTT: Word in Office.
>>
>> COSTELLO: The only word in office is office.
>>
>> ABBOTT: The Word in Office for Windows.
>>
>> COSTELLO: Which word in office for windows?
>>
>> ABBOTT: The Word you get when you click the blue "W".
>>
>> COSTELLO: I'm going to click your blue "w" if you don't start with
>> some straight answers. What about financial bookkeeping? You have
>> anything I can track my money with?
>>
>> ABBOTT: Money.
>>
>> COSTELLO: That's right. What do you have?
>>
>> ABBOTT: Money.
>>
>> COSTELLO: I need money to track my money?
>>
>> ABBOTT: It comes bundled with your computer.
>>
>> COSTELLO: What's bundled with my computer?
>>
>> ABBOTT: Money.
>>
>> COSTELLO: Money comes with my computer?
>>
>> ABBOTT: Yes. No extra charge.
>>
>> COSTELLO: I get a bundle of money with my computer? How much?
>>
>> ABBOTT: One copy.
>>

>> COSTELLO: Isn't it illegal to copy money?
>>
>> ABBOTT: Microsoft gave us a license to copy Money.
>>
>> COSTELLO: They can give you a license to copy money?
>>
>> ABBOTT: Why not? THEY OWN IT!
>>
>> (A few days later)
>>
>> ABBOTT: Super Duper computer store. Can I help you?
>>
>> COSTELLO: How do I turn my computer off?
>>
>> ABBOTT: Click on "START".....

© Original Artist

Reproduction rights obtainable from
www.CartoonStock.com

"WHEN JUNIOR WAS SMALL HIS FIRST WORDS WERE... DOT COM!"

Želite li pisati za naš magazin, ili se bavite literarnim radom i želite da to objavimo, imate komentar, kritiku ili sugestiju, imate informacije koje želite podijeliti sa ostalim kolegama. Pišite nam na:

umlip@yahoo.com

Mi smo tu zbog Vas. Možda nismo najbolji ali uz Vašu pomoć možemo svima biti od koristi. Zato
NAM PIŠITEEEEEEEEEEEEEE!

UMLIP BIH